
Jasna

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Części mowy (czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki itd.)

Rok utworzenia nazwy: 1770

Opis

Ulica była szeroka i zapewne doskonale oświetlona.

Do 1954.04.12 taką samą nazwę nosiły dzisiejsze ulice: Piotra Michałowskiego, Sianokosów oraz Świebodzińska, do 1954.05.20 ulice: Śpiewna i Wisielki a do 1979.01.01 ul. Zygmunta Augusta.

Ciekawostki

Powstała jako jedna z ulic jurydyki Bielino w 1757 roku. W XVIII w. mieszkali tu głównie niemieccy ewangelicy, którzy zajmowali się handlem i rzemiosłem, stało tu jednak zaledwie 6 domów. W roku 1770 zatwierdzono dzisiejszą nazwę. W poł. XIX w., po zbudowaniu Dworca Kolei Wiedeńskiej, rozpoczął się szybki rozwój ulicy. Powstały tu hotele, kamienice dla bogatych mieszczan; przedłużono Jasną wówczas w stronę ul. Zgoda (rok 1901) i uregulowano. W 1939 roku ulica została zniszczona w dużym stopniu.

Stan obecny:

Nr 1: Dom Pod Orłami. Powstał w latach 1912-7 dla Banku Towarzystw Spółdzielczych wg planów Jana Heuricha jr. W 1944 został zniszczony, ale po wojnie odbudowano go w nieco zmienionej formie. Gmach zdobią rzeźby i płaskorzeźby Zygmunta Otto: orły na wieżach i cykl Prace na wsi: Siewca, Kobieta wiążąca snopy, Kosiarz, Kowale. W XXI w. umieszczono tu klub Utopia, miejsce artystyczne i przyjazne geom.

Nr 2\4: Naczelny Sąd Administracyjny. W XXI w. gmach przebudowano z powojennego biurowca i obłożono piaskowcem. Dobudowano również skrzydło wg proj. pracowni S.A.M.I. Architekci.

~ Kamienica. Przed 1914 mieściła się tu słynna w Warszawie kawiarnia dla kobiet. Dyskutowano tu o seksie, pito kawę, paliło papierosy i grało w bilard. Miejsce przyprawiało o zawał serca co mniej

liberalne panie.

Nr 5: Filharmonia Warszawska. W 1898 roku Aleksander Rajchman założył do spółki z Emilem Młynarskim i Leopoldem Kronenbergiem komitet budowy filharmonii. Zbudowana w latach 1900-1 wg proj. Karola Kozłowskiego, inspirowany paryską operą Charlesa Garniera. Pieniądze na filharmonię dało 270 przemysłowców, m.in. Leopold Kronenberg, Czetwertyńscy, Lubomirscy, Maurycy Zamoyski, Władysław Tyszkiewicz i wielu przedsiębiorców żydowskich. W środku mieściły się posągi dłuta Władysława Mazura: Beethovena, Mozarta, Chopina, Moniuszki, neogotyckie szatnie, wielki plafon Życie muz na Olimpie Antoniego Strzałeckiego w sali głównej przetrwał tylko Moniuszko Chopin, który wrócił z lapidarium Muzeum Ziemi. Filharmonię otwarto 05.11.1901 wraz z koncertem Ignacego Paderewskiego z orkiestrą pod batutą Emila Młynarskiego, pierwszego kierownika filharmonii. Grali tutaj Młynarski, Paderewski, Bacewicz, Rubinstein, Karłowicz, Noskowski, Grieg, Strauss, Rachmaninow, Fitelberg, Szymanowski... Mieściła się tu również Wyższa Szkoła Muzyczna im. F. Chopina, z taką kadrą jak: Wieniawski, Myszuga, Konopasek, Binenthal, Karłowicz, Domaniewski... Specjalną atrakcją były wieczorki mistyczne, gdzie widownia siedziała w kompletnej ciemności, chłonąc dźwięki Tańca szkieletów, Króla Olch czy Marsza Żałobnego. 27.04.1908 Towarzystwo Muzyczne dało specjalny koncert na budowę pomnika Chopina. 22.03.1909 TM dało koncert złożony z dzieł Karłowicza, dochód przeznaczając na stypendia uczniów szkoły muzycznej. Przez lata orkiestra finansowana była przez Lubomirskiego i Stanisława Wessła. Dla ratowania filharmonii, będącej w słabej kondycji finansowej, zamieniono część budynku w kinematograf, a wtorki i piątki zajęte były na koncerty abonamentowe. Piątkowe koncerty gwiazd poprzedzały czwartkowe czarne kawy u Rajchmana, gdzie bywali artyści, występujący następnego dnia na scenie. O wejściówki na owe ‘kawy dobięła się cała elita warszawska. Na scenie występowali Jadwiga Mrozowska, Róża Halpern, Karol Szymanowski, Yvette Guilbert, tancerka Isadora Duncan (której występy wzbudzały zachwyt u jednych, niemiłosiernie gorsząc drugich brakiem trykotów co gorsza, tańczyła do muzyki Beethovena i Chopina), Albeniz, de Falla, Rita Sacchetto, Prokofiew, czy pieśniarka romansów cygańskich i rosyjskich Wiacewa, za występy której dyrekcja była mocno krytykowana. Mieściły się tu Teatr Mały (grali tu Przybyłko-Potocka, Węgierko, Malicka), restauracja Kaukaska, sklep fabryki rowerów Ormonde, małe kino Petit Trianon. Przed wybuchem wojny Filharmonia i jej wyposażenie były już w dość opłakanym stanie. W 1939 budynek spłonął od wybuchu bomby. W 1953 usunięto wszystkie dekoracje, a w 1955 odbudowano w stylu socrealizmu wg proj. Eugeniusza Szparkowskiego i Henryka Białobrzeskiego. Rzeźby wykonali Zygmunt Jabłoński, Antoni Biłas, Stanisław Sikora i Roman Zerych, a malowidła we wnętrzach wykonał Tadeusz Gronowski. Tu odbywają się konkursy Chopinowskie, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Jazzowej (od 1957) i festiwal muzyki współczesnej Warszawska jesień. Sala koncertowa ma 1061 miejsc i organy na 64 głosy, a sala Kameralna 433 miejsca w podziemiach. W 1980, podczas Konkursu Chopinowskiego, faworytem wszystkich był Jugosłowianin Ivo Pogorelić. Zagrał wybitnie, jednak został odrzucony. Oburzyła się widownia, muzyk się obraził na 27 lat, Martha Argerich odeszła z jury.

Nr 6: kamienica Stanisława i Izydora Seydenbeuthlów (drugi adres Boduena 6). Powstała jako dom czynszowy w latach 1910-1911 wg projektu Edwarda Ebera. Miała wówczas prawdopodobnie siedem pięter a jej cecha charakterystyczną była narożna wieża zwieńczona piramidą, podobną do tych wieńczących hełmy nad skrzydłami domów. Dach był wysoki o charakterze mansardowym, całość dopełniały loggie nad wykuszami. Mieściły się tu wówczas siedziby kilku banków a także Towarzystwo Ubezpieczeniowe Vita-Kotwica. Po zniszczeniach wojennych została odbudowana bez starych zdobień. Dziś jej właścicielem jest Naczelny Sąd Administracyjny. Planowane jest podwyższenie jej o dwie kondygnacje zwieńczone bryłami ze stali i szkła.

Nr 8: kamienica Harcyka (drugi adres Sienkiewicza 5). Bliźniacza z kamienicą przy ul. Jasnej 10. Zbudowana w 1908 roku dla spekulanta budowlanego Maksymiliana Harcyka wg proj. Dawida Lande. W 1939 została poważnie uszkodzona, po wojnie odbudowana, ale zniesiono większość

zdobień (zachowana została jedynie oryginalna liczba i wysokość kondygnacji). Mieszkał tu Krzysztof Gradowski (ur. 1943) - reżyser filmowy, twórca takich obrazów, jak "Akademia Pana Kleksa", "Podróże Pana Kleksa", "Pan Kleks w kosmosie" oraz "Dzieje mistrza Twardowskiego".

Nr 9: Poczta Główna. (Drugi adres Świętokrzyska 31) Zbudowana jako Pocztowa Kasa Oszczędności w 1930-3 wg proj. Józefa Handzelewicza. PKO kierował wtedy dr Henryk Gruber. Zamówił on u Stefana Bryły i Przemysława Szczekowskiego specjalną konstrukcję stalową, którą wykonali w 1930-2 metodą cięcia tlenem, spawania łukowego i acetylenowego specjaliści z zakładów Perun. W 1938-9 gmach wkomponowano w cały zespół gmachów PKO wg proj. Bolesława Szmidta. W podziemiach umieszczono podobno największy wówczas szalec w Europie. Tam właśnie mieściło się dowództwo obrony Warszawy w 1939, a tuż przed wkroczeniem armii Hitlera utworzyła się Służba Zwycięstwu Polski (późniejszy Związek Walki Zbrojnej, czyli AK). Dowódcą organizacji był gen. Michał Karaszewicz-Tokarzewski. Stąd nadawała radiostacja Błyskawica, która zaczęła pracę 8.08.1944, a audycję prowadził spiker Polskiego Radia Zbigniew & Krzysztof Świętochowski. W 1944 budynek został zniszczony, a resztki w 1961 zaadaptowano na budynek Poczty Głównej wg proj. Wacława Kłyszewskiego, Eugeniusza Wierzbickiego. W 1995-6 zmodernizowano wnętrza.

Nr 10: kamienica Harczyka (drugi adres Sienkiewicza 6). Bliźniacza z kamienicą przy ul. Jasnej 8. Zbudowana w 1908 roku dla spekulanta budowlanego Maksymiliana Harczyka wg proj. Dawida Lande. Sześciokondygnacyjna, o stropach ze stalowymi belkami. Przed wojną mieściła się tu redakcja "Przeglądu Sportowego", sklep obuwniczy "Dobrochód", sklep z rowerami "Ormonde" a pierwsze piętro zajmowało II Gimnazjum Męskie im. Bolesława Prusa. Była jedyną w pełni zachowaną z zawieruchy wojennej, chociaż 18.08.1944 roku, w trakcie walk powstańczych, zapalający pocisk zniszczył bramę i jedno z mieszkań. Zginęło tu wówczas 35 osób. Na elewacji liczne dekoracje w postaci masek, głów, kwiatów i stylizowanych liści (w zależności od kondygnacji).

Nr 12: CZH Ciech. Powstał w 1950-2 wg proj. Leona Marka Suzina.

Nr 14\16a: Centrum Jasna (drugi adres Świętokrzyska 29). Biurowiec powstał w 2002-4 wg proj. pracowni S.A.M.I. Architekci. Od strony Świętokrzyskiej fasada jest podwójna, co ma chronić przed hałasem, a od Jasnej wystają & żyłki umocowane na stalowych linkach. Zaokrąglony róg ma przypominać budynek Poczty Głównej. Budynek kosztował 18.000.000 zł, a investorem i właścicielem projektu jest Centrum Jasna sp. z o.o., spółka założona przez Archidiecezję Warszawską do realizacji i zarządzania nieruchomością.

Nr 17: kamienica Ankiewicza. Zbudowana w 1866 i przebudowany ok. 1900. Była to bardzo droga czynszówka. W podwórzu oszklona kapliczka z figurą Matki Boskiej w niebieskim płaszczu, ustawioną na cokole.

Nr 26: Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej. Budynek powstał w 1949 wg proj. Leona Marka Suzina.

Data nadania nazwy: 1770 rok